

ross des de 1311, *InvLC Santuari* [c. 1350, P. el Cerimoniós], pres del ll *sanctuarium* id; ¹ «junts que foren en Hierusalem aturares aquí 13 dies per visitar tots los *santuaries*», JoMartorell (Ag I, 337); Eiximeis va usar ho com a adj d'aplicació humana per a 'beató, beguí' (*DAG*, *AlcM*), cosa que va restar en boca d'alguns; a un poble de la vall d'Àneu els diuen, de malnom ètnic, «*santuaries* d'Estaís» (Pol, V. d'Àneu, 31).

Santurró [Belvitges] pejoratiu d'això, més arrelat en castellà *santurrón* [*DAut*; *santulón* c. 1630], prové del fr. *sanctorum* que, com demostrà ma germana Hortènsia (*Mod Language Notes*, 1947, 122-4), s'havia usat en el S. XVI (Rabelais, La Fontaine etc.), escrit encara *santoron*, pron francesa del ll *sanctorum*, ge. ¹⁵ nitiu plural de *sanctus*, com a característic del gatamoixa que sempre mastolla llatínades, V *DECH* v, 154b41-58, en una Vida de St. Antoni tradicional que es representa —suposo amb mots catalans— en les comarques del Maestr o Morella, els dimonis cremen St. Antoni i anuncien «que ya está abrasado el *Santurrón*» (*BRAE* xvii, 104); però també ha existit en terra valenciana, com a malnom de pagesos, en forma no afrancesada, car hi ha la «Sènia *santórum*», en el terme de Picassent (1962); *santurroneria* [Lab] So. ²⁵ *bresant*

El verb llatí del qual ve *sanctus*, participi, o sigui *sancire* 'santificar, consagrar', a penes s'ha usat com a cultisme, *sancir*, en cat ant. (c. 1350, *AlcM*), n'era abstracte *sanctio*, -onis, d'on es prengué *sanció* 'consagració legal, aprovació del sobirà o del superior' [c. 1350, P. Cerimoniós, *AlcM*]; *sancionar* [Lab].

CPT: +*Santificativa* [c. 1390, Aversó, 512 47]. *Santificar* [Llull; Busa-N]; *santificació* [Llull], -ficant [Belv], *santificador* *Santabàrbara* [Belv.]. *Santaeculària* *Santanria*, manlleu alguerès del sard. *Santanyi* en lloc del fantàstic i inexistent *Agninus, l'etimologia SANCTA AGNE(S) és simplement evident, veg la nota 7 de ANYELL *Santcrist* (popularment *santcristo*, su pra) [1789, *sancit*- S XVIII, *DAG*.], *sancrister* *Santdonat* *Santelm*, *Llums de* ~ [Belv] < *Sant Antelm* *Santgem* (< *Gu(II)em*), amb valor semblant s'ha usat *sant-pau* (sant que fou de baixa estatura), per confusió popular amb la figura legendària de *Sant Cristòfol*, dit *Nan* per antífrasi. *Sant-i-amén* [Belvitges]. *Santgenís* ⁴⁵ [1534, *santjans* m; *DAG*, mena de tela o vestit]. *Santibelli* men, +*santidiguixi* [c. 1925, Fontseré, marg al *DOrt*], expressions pseudo-italianes usades per venedors d'aquell país

Santjoan nom de certes mates que floreixen per Sant Joan Baptista: *santjuans* és una mata silvestre a la Ribagorçana (Tendruí 1957; Àger., *DAG*; Lab), *érba santjuanéra* espècie de camamilla silvestre o sempreviva (Salzadella), *una santjuanéra* és una espècie d'arç a Xodos (mata que a l'Alt Emp anomenen *pere-màrtirs* perquè allà hi floreix abans, pel temps d'aquest sant primaverà), *santjoanada*, *santjoanenc* («el Ram santjoanenc» la llegenda del fallaire de Camgò 1), *santjoaner*, *santjoanista* *Santlluiser* *Santmiquelada* [bé, tot el que en diu *AlcM*], no sols cat, perquè també ho

diuen en aranès i alt-arag. (*sanmiquelada*, Ansó, Casac., *BDC* xxiv; Rohlf, *RLrR* vii, 128); a Torla oposaven *la sanmgalada* i *la primavera* (1966); *santmiqueladanadal* *Santmiquelenc*. *Santobaiixo* *Santquinti* ⁵ [*DAG*].

¹ Recordem que d'aquí vénen per via mossàrab els NLL mall. *Santueri* i *Santuiri*, explicats en forma cabal i detallada —junt amb *Montuiri*, més diferent— en nota que he deixat redactada amb Mascarat (cf. *E T. C* II, 232; I, 256, 257).

LLISTA CÒRRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *sent*, *senta*, *sancta*, *sen*, *sain(t)*, *seint*, *Montsent*, *Font senta*, *Sentís*, *Simamet*, *sin*, *el Senom* de Jesús, *san/sant*, *treure el Sant Cristo gros*, *Santo Cristo*, *per quin sant?*, *de quin sant...*, *en tot el sant dia*, *los Sants*, *coses de sanis*, *santaire*, *santer*, *santet*, *santeta*, *santrot*, *santedat*, *santetat*, *santitat*, *santesa*, *santimònia*, *santimonials*, *santejar*, *santíssim*, *santisme*, *Maria Santíssima'*, *Mare Santíssima'*, *Verge Santíssima*, *Reina Santíssima*, *santó*, *santoral*, *santuari*, *santurró*, *santòrum*, *santurroneria*, *sobresant*, *sancir*, *sanció*, *sancionar*, +*santificativa*, *santificar*, *santificació*, -ficant, -ficador, *santabàrbara*, *santaeculària*, *Santanria*, *Santanyi*, *santcrist*, *santcristo*, *santcrister*, *santdonat*, *llums de Santelm*, *Santgem*, *sant-pau*, *sant-i-amén*, *santgenís*, *santibelli*, +*santidiguixi*, *santjoan*, *santjoanera*, *santjoanada*, *santjoanenc*, *santjoaner*, *santjoanista*, *santlluiser*, *santmiquelada*, *santmiqueladanadal*, *santmiquelenc*, *santobaiixo*, *santquinti*, *Santueri* [n. 1], *Santuiri* [n. 1].

Santalàcies, V. *sàndal* *Santament*, V. *sant* *Santapia*, *santapiga*, V. *cent* *Santcrist*, *santdonat*, *santedat*, *santejar*, *santer*, *santet*, -eta, *Santgem*, *sant-i-amén*, *santibelli*, *santidiguixi*, *santificació*, *santificar*, -ficat, *santimònia*, *santimomial*, V. *sant* *Santiri*, V. *saltri* (PSALM) i *disenteria* (ENTRE) *Santrot*, *santisme*, *santíssim*, *santjoan*, *santjoanada*, *santjoanenc*, *santjoaner*, -era, *santmiquelada*, *santmiqueladanadal*, *santmiquelenc*, *santó*, *santo-baixo*, V. *sant* ⁴⁰

SANTÒNIC, pres del ll. *santonicus* 'pertanyent al Saintonge, regió del SO. de França', derivat de *Santōnes*, nom de la tribu gal·la que la poblava. □ 1ª doc: *DFa*

DERIV.: *Santonina* [1868, *SLitCosta*, que dona també *santolina* com a nom d'una planta sinantèria, i que s'ha sentit també com a nom de la santolina].

Santoral, *santquinti*, V. *sant* *Santrat*, V. *sangtrat* (SANG) *Santuari*, *santurró*, -oneria, V. *sant* *Sanut*, V. *sà*

SANXA, 'olla on es posa la llet en munyir-la'. No em consta ni puc confirmar que s'usi a Puigcerdà (com afirma *AlcM*), sense negar-ho, temo que hi hagi confusió amb les dues valls pirinenques on realment consta que s'usa: Benasc *sánxa* «seau à traire» (Elcock, *AORBB* viii, 119; *BDC* vi, 19.1) i Aran *sáyca* 'atuell, generalment de fusta, per munyir' (si bé a la part alta